

Kongres CIBE 2009 v dánské Kodani

CIBE CONGRESS 2009 IN DANISH COPENHAGEN

Jan Křováček – Svaz pěstitelů cukrovky Čech

Ve dnech 15. až 19. 6. 2009 jsme měli možnost participovat na kongresu evropského svazu pěstitelů cukrovky – CIBE v Kodani. Vlastní jednání a vystoupení hlavních řečníků probíhala 16. až 18. června, poslední den byl vyhrazen rozmanitým exkurzím, kterých jsme se z časových důvodů již nezúčastnili. Tradičně početně nejsilnější zastoupení zde měli Francouzi, dále Němci a byla zde řada delegátů z Polska a Belgie. Zúčastnili se zástupci z šestnácti hlavních evropských států určujících situaci v komoditě cukrovka-cukr (tab. I.). První den jednání (obr. 1.) vystoupili a přivítali účastníky Jos van Campen z Nizozemska, prezident CIBE, dále předseda dánského svazu pěstitelů cukrovky Jørn Dalby a výkonný ředitel Klaus Sørensen, za CEFS prezident Johann Marihart. Česká republika a Svaz pěstitelů cukrovky Čech byly zastoupeny ing. Janem Křováčkem a ing. Ivanem Konečným, CSc., ze Slovenska se zúčastnili tři zástupci.

Výsledek cukerní reformy EU

Jedním z hlavních témat kongresu bylo vyhodnocení reformního procesu probíhajícího v EU. Srovnávaly se zejména výsledky z let 2006–2009, resp. kampaní 2006/07–2008/09.

Obr. 1. Z prvního dne jednání kongresu CIBE

Klaus Dieter Borchardt, vedoucí kabinetu komisařky Fischer-Boelové, považuje reformu za velmi úspěšnou, zejména z pohledu udržitelnosti pěstování cukrovky v Evropě. Kvóta v Evropské unii před reformou byla 18,27 mil. t cukru, od sezóny 2009/10 je jen 14 mil. t. Toto období provázal také pokles referenční ceny cukru z 632 EUR.t⁻¹ v červenci a srpnu 2008 na 540 EUR.t⁻¹ a nakonec 404 EUR.t⁻¹ v současné době.

Jos van Campen shrnul výsledek reformy: nepovažuje ji za tak úspěšnou. Uzavřeno bylo 89 cukrovarů (–43 %) a zbývá 107 činných, vlivem reformy obor přišel o 25 tis. pracovních míst, 138 tis. pěstitelů skončilo s pěstováním cukrovky (–45 %) a plocha řepy v Evropské unii klesla o 700 tis. ha (–32 %)! Pěstování cukrovky ukončily Bulharsko, Irsko, Lotyšsko, Slovinsko a Portugalsko. Dalších pět států (Itálie, Maďarsko, Řecko, Slovensko a Španělsko) odevzdalo přes 50 % kvóty. Celková kvóta byla snížena o 28 %, ceny řepy jsou nižší o 41 % (s konečným poklesem o 45 %). Jen těžko lze hovořit o veleúspěchu reformy, vidíme-li tato čísla*.

Otázkou v současné době je soběstačnost v produkci cukru po tomto reformním období. Deficity jsou pak řešeny importy z mimoevropských zemí, zejména z Brazílie. Odhad produkce cukru v EU v 2009/10 je 13,9 mil. t, vzniká tak nevybalancovaná nabídka a poptávka (25 % z celkové spotřeby cukru v Evropské unii bude kryto dovozy).

Současná světová výroba cukru činí nyní 154–161 mil. t, spotřeba je naproti tomu 161–166 mil. t. Výsledný deficit 4–10 mil. t může způsobit růst cen cukru, což již bylo zaznamenáno v březnu a dubnu 2009. V následujících letech se v zemích Evropské unie očekává také nárůst spotřeby bioetanolu (tab. II.).

V této souvislosti je třeba ocenit iniciativu CIBE, která vystoupila proti nadměrným importům bioetanolu z Brazílie do Švédska. Švédsko požádalo o import 1 600 mil. l brazilského etanolu pro roky 2009–2011, ale bylo mu povoleno dovézt jen 220 mil. l v roce 2009, a to pouze k výrobě paliv E85 a E95. Protekcionistická role evropského svazu pěstitelů cukrovky je zde nepostradatelná.

* Upřesnění – k pěti státům, které odevzdaly více než 50 % kvóty patří dle Borchardta i Finsko (tj. pak celkem šest států s poklesem kvóty o více než 50 %), pokles kvótového množství během reformy o 28 % představuje 5,8 mil. t cukru.

Pěstování řepy a cukrovarnický průmysl v Dánsku

Dánsko je v pěstování cukrovky velmi dobře srovnatelné s Českou republikou – je zde obdobná výměra řepy, výnosy i cukrenatost. Také výrobní kvóta má takřka identickou. Před reformou (2006) byla 421 tis. t, v roce 2008 pak 372,4 tis. t bílého cukru (pokles o 15 %).

V Dánsku fungovalo dříve devět cukrovarů, první cukrovar byl založen v roce 1873. Dnes jsou zde činné dva cukrovary s celkovým denním zpracováním 24 500 t řepy (11 500 t a 13 000 t). Kampaň trvá obvykle 115 dní od konce září do 20.–23. ledna. U pozdních dodávek je nutné zakrývání hromad sklizené cukrovky (obr. 2.).

Výroba bílého cukru se od roku 1980 pohybovala vždy mezi 450–550 tis. t s ojedinělými ročními výkyvy pod 400 tis. t. Plocha pěstování cukrovky klesla postupně z 65 000 ha na 36 500 ha s odhadem snížení v kampani 2009/10 až na 38 500 ha. Cukrovku pěstuje 1 627 řepářů (pokles z 1 867) a průměrná výměra cukrovky na pěstitele zvolna vzrostla z 19,6 ha na 23,7 ha (ČR se však zdaleka nevyrovná, u nás je vyšší než 70 ha). Průměrná svozová vzdálenost řepy v Dánsku je nyní 32 km.

V pětiletém průměru docílili výnosu cukrovky 58,3 t.ha⁻¹ při 16% cukrenatosti, aktuální cukrenatost v tomto období byla 17,8% a produkce bílého cukru 10,4 t.ha⁻¹.

Tab. I. Delegáti na kongresu CIBE v Kodani

Země	Počet delegátů
Belgie	35
Česká republika	2
Dánsko	27
Finsko	5
Francie	73
Itálie	4
Maďarsko	2
Německo	53
Nizozemsko	14
Polsko	32
Rakousko	14
Rumunsko	6
Slovensko	3
Švédsko	11
Švýcarsko	3
Turecko	2
Velká Británie	9

Obr. 2. Zakrývání ukládky cukrovky v Dánsku

Obr. 3. Výzkum cukrovky v Dánsku – sklizeň maloparcelkových pokusů

Výzkum (obr. 3.) v oblasti cukrové řepy zajišťuje obdoba „Řepářského institutu“. Od roku 2008 je dánský a švédský výzkum spojen, výzkumná činnost probíhá v obou zemích, centrála však sídlí v Dánsku. Tuto organizaci z poloviny financuje společnost Nordic Sugar, druhých 50 % pochází od dánských a švédských pěstitelů cukrovky (poplatek z 1 t smluvní řepy je 0,86 DKK, tj. 0,12 EUR).

Tab. II. Vývoj produkce bioetanolu v Evropské unii

Rok	Výroba bioetanolu z řepy (mld. l)	Poznámka
2007	0,7	celková výroba bioetanolu: 1,8 mld. l
2008	1,1	celková výroba bioetanolu: 2,8 mld. l
2020	5,0	z toho bude 4,5 mld. l určeno pro výrobu paliv

Tab. III. Ceny cukrové řepy v Dánsku a ve vybraných státech EU

Rok	Základní cena cukrovky v Dánsku EUR.t ⁻¹ (DKK.t ⁻¹)	Země	Motivace pro pěstování cukrovky
2006	32,86 (244,89)	Polsko	Příplatek 1–2,40 EUR.t ⁻¹ v případě vyplnění kvóty na 100 %
2007	29,78 (221,78)	Dánsko	Extra příplatek 4,55 EUR.t ⁻¹ řepy
2008	27,83 (207,33)	Švédsko	Očekávaná cena 33,8 EUR.t ⁻¹ při cukernatosti 16 %
2009*	30,84 (229,76)	Německo	Příplatek k minimální ceně při vyšší prodejní ceně cukru nad cenu referenční (podíl pěstitele 50 %)
2010*	30,84 (229,76)	Francie	Při překročení kvóty o 1% příplatek 0,15 EUR.t ⁻¹ , o 10% příplatek 1,5 EUR.t ⁻¹ (maximum)

* Dánsko – počítá se se základní cukernatostí 17,3 % pro výkup, všechny částky před odvodem produkční dávky.

Všechny pěstitele v Dánsku zaštiťuje a prezentuje jedna organizace – dánský svaz pěstitelů se sídlem v Kodani, který řídí patnáct členů představenstva v čele s tříčlenným prezidiem (předsedou a místopředsedy). Členské příspěvky se odvádějí vyšší než v České republice, na 1 tunu řepy se platí 1,50 DKK (0,20 EUR).

Výsledek kampaně 2008/09 v Evropské unii

V Evropské unii byla zaznamenána rekordní kampaň s výnosem bílého cukru 11,4 t.ha⁻¹ při výnosu řepy 64 t.ha⁻¹. Švýcarsko vykázalo také 11,4 t.ha⁻¹ při průměrném výnosu bulev 78,7 t.ha⁻¹.

Statistiky CIBE uvádějí pro porovnání u České republiky výnos 9,43 t.ha⁻¹ bílého cukru při 58,3 t.ha⁻¹ bulev a cukernatosti 18,04 %, pro Slovensko pak výnos 9,42 t.ha⁻¹ bílého cukru při výnosu bulev 61,1 t.ha⁻¹ a cukernatosti 17,21 %.

Cena cukrovky ve vybraných členských státech CIBE

Pro ČR je platná minimální cena řepy 26,3 EUR.t⁻¹ před odvodem výrobní (produkční) dávky, ta činila v loňské sezoně 22,12 Kč.t⁻¹ (0,8 EUR.t⁻¹), výsledná cena je pak 25,5 EUR.t⁻¹. Společnost TTD přislíbila, že bude pěstitelům platit cenu za cukrovku minimálně ve srovnatelné výši s produkčními státy EU. Ostatní státy reagují na příliš nízkou minimální cenu řepy nejčastěji formou „*extra payment*“ (extra plateb k minimální ceně cukrovky). Pokud vezmeme pro porovnání opět Dánsko, tak je zde platná minimální cena, k tomu *extra payment* 4,55 EUR.t⁻¹, dále příplatek za nižší procento nečistot 0,7 EUR.t⁻¹, příplatek za omezené vzorkování (to je prováděno z každé třetí soupravy) 0,35 EUR.t⁻¹, příplatky za včasné dodávky 0,13 EUR.t⁻¹ a pozdní dodávky 0,27 EUR.t⁻¹, řízky placeny 1 EUR (připočítávají se k ceně cukrovky). Výsledná cena je 33,29 EUR.t⁻¹ s možným dalším bonusem (3,79 EUR.t⁻¹) při vlastní dopravě řepy do cukrovaru – to by ale v našich podmínkách nebylo příliš reálné.

Obr. 4. Delegáti kongresu CIBE při slavnostní závěrečné večeři v prostorách Øksnehallen

